

<https://interscience.uz/>

ISSN 2181-1709 (P)

ISSN 2181-1717 (E)

SJIF: 3.805 (2021)

2023/aprel

**TA'LIM VA
INNOVATION
TADQIQOTLAR**

**ОБРАЗОВАНИЕ И
ИННОВАЦИОННЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

**EDUCATION AND
INNOVATIVE
RESEARCH**

TA'LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR
ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
EDUCATION AND INNOVATIVE RESEARCH

№ 2023
aprel

<p style="text-align: center;">MUASSIS: Buxoro davlat universiteti Fan va ta'lim MChJ</p> <p>Bosh muharrir: Ma'murov Bahodir Baxshullayevich</p> <p>Jamoatchilik kengashi raisi: Xamidov Obidjon Xafizovich, Buxoro davlat universiteti rektori</p> <p>Tahririyat kengashi raisi: Maxmudov Mels Hasanovich</p> <p>Mas'ul kotib: Akramova Gulbahor Renatovna</p> <p>Texnik muxarrir: Davronov Ismoil Ergashevich</p> <p>Tahririyat manzili: Buxoro shahar, Q.Murtazoyev ko'chasi, 16-uy</p> <p style="text-align: center;">Telefon: +998(90)744-00-22</p> <p style="text-align: center;">E-mail: eirjurnal2020@gmail.com</p> <p style="text-align: center;">Jurnalning elektron sayti: www.interscience.uz</p> <p>Jurnal OAK Rayosatining 2021 yil 30 sentyabrdagi 306/6-son Qarori bilan PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA, FILOLOGIYA, TARIX FANLARI bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ruxsatiga kiritilgan</p> <p>Bosishga ruxsat etildi: 28.04.2023 y. Qog'oz bichimi 60x84 1/8. b/t.12,5. Buyurtma raqami 1.23 «FAN VA TA'LIM» nashriyotida chop etildi. Buxoro shahar</p> <p>Jurnal 28.07.2021 yilda 9305 raqami bilan O'zbekiston Ommaviy axborot vositalari davlat ro'yxatidan o'tgan</p> <p>Jurnal 2020 yilda tashkil topdi va 2 oyda 1 marta chop etildi. 2021 yil noyabr oyidan boshlab har oyda 1 marta o'zbek, rus va ingliz tillarida chop etiladi</p> <p>«Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar» xalqaro ilmiy-metodik jurnalidan ko'chirib bosish tahririyatning roziligi bilan amalga oshiriladi</p> <p>Maqolada keltirilgan faktlarning to'g'riligi uchun muallif mas'uldir</p>	10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
	Saidova R. Tariqat sifatida malomatiylikning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	7
	Эргашева Х. Ю. Мактабгача таълимда иккинчи тилни ўргатишнинг концепция ва тамойиллари.	19
	Narzilloeva M. Sh. Jondor toponimlarining leksik xususiyatlari	27
	13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
	Yuldasheva M. M. Qadriyatli yondashuv asosida talabalarda tolerantlik tafakkuri va fuqarolik pozitsiyasini takomillashtirish texnologiyasi	38
	Mametjumayeva G. R. Boshlang'ich sinf darsliklarida keltirilgan frazeologik birliklarning o'quvchilar nutqidagi ahamiyati.	43
	Sobirov U. G'. XIX asr oxiri -XX asr boshlarida Buxoroda maorif islohotlari va an'anaviy ta'limga kiritilgan o'zgarishlar	56
	Saparova Sh. R. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun Elbekning yaratgan darsliklari	68
	Holiqova M. K. 4-sinf o'qish kitobi adabiy parchalari vositasida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni estetik tarbiyalash	77
Mamurov B. B Bolalarni tarbiyasi va rivojlanishida o'yinlardan foydalanish muammosi	88	
Атамуродова Р Қ. Абдулла Ориповнинг «Соҳибқирон» достони - таълим жараёнида миллий ғурур ва ифтихор туйғусини шакллантирувчи восита сифатида	98	
Камолова Ш. У. Талабалар илмий дунёқарашини юксалтиришда ахборот технологиялардан фойдаланиш имкониятлари	104	
Давронов Ш. И. Бошланғич синф ўқувчиларини соғломлаштиришни ташкиллаштириш методикаси	114	
Shokirova M. Zamonaviy boshlang'ich ta'lim sharoitida oila va maktab o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni modellashtirish	122	
Ergasheva T. Sh. Boshlang'ich sinf o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari	127	
Норова К. Ю. Олий таълим муассасаларидатаълим хизматлари сифатини бошқаришда замонавий ёндашувлар ва педагогик технологиялардан фойдаланиш тизими	132	

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI	
Nabiyev M. B. Tush ko'rish jarayonining ijtimoiy-psixologik, fiziologik va diniy yondashuv asosida tahlili	141
Maxmudova D. I. Oiladagi farzandlarning tug'ilish ketma-ketligining o'ziga xos xususiyatlari	154
Akromov A. Sh. Inson salomatligini qo'llab-quvvatlashning psixologik mexanizmlari va determinantlari	166
Axmedova M. L. Qizlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashga yo'naltirilgan psixologik faoliyat mazmuni	178
Қаршибоева Г. А. Суицидал хулқ-атвор тизимидаги шахс ривожланиш омиллари	186
Ochilov Ch. Q. Anomal bolalarni sog'lom tengdoshlari orasida inklyuziv ta'lim berishning psixologik jihatlari	197
Majidov Jasur Baxtiyarovich Professional futbol jamoalarida murabbiy va sporchi munosabatlarining o'ziga xosligi	205
08.00.00 - IQTISODIYOT	
Rahmatov Sh. A. Jahonda zamonaviy oliy ta'lim muassasalar shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan asosiy shart-sharoitlar va omillar	218
Hamidov R. E. Yangi O'zbekiston sharoitida inson kapitalini rivojlantirishning ahamiyati.	223

Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar

JAMOATCHILIK KENGASHI A'ZOLARI

Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi akademigi
Shamsudinov Rustambek Temirovich, Andijon davlat universiteti professori, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat hodimi, tarix fanlari doktori
Majidov Inom Urushevich, texnika fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti.
Olimov Qahramon Tanzilovich, pedagogika fanlari doktori, professor, A.I.Gersen nomidagi Rossiya davlat pedagogika universiteti Toshkent filiali
Tadixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor
Musurmonova Oyniso, pedagogika fanlari doktori, professor
Safarova Rohat G'aybulloevna, pedagogika fanlari doktori, professor, T.N.Qori-Niyoziy nomidagi O'zbekiston pedagogika fanlari ilmiy tadqiqot instituti.

Ibragimov Xolboy Ibragimovich, pedagogika fanlari doktori, professor, O'zbekiston jaxon tillari universiteti

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI XORIJ OLIMLARI

Artamonova Yekaterina Iosifovna, pedagogika fanlari doktori, professor, Moskva davlat pedagogika universiteti, Xalqaro pedagogika fanlari akademiyasining prezidenti
Yemelyanova Irina Yevgenyevna, pedagogika fanlari doktori, professor, Janubiy-ural davlat ijtimoiy-pedagogika universiteti, Rossiya
Kuzmenko Galina Anatolevna, pedagogika fanlari doktori, professor, Moskva davlat pedagogika universiteti, Jismoniy tarbiya, sport va salomatlik instituti
Safaraliyev Bozor Safaraliyevich, pedagogika fanlari doktori, professor, Chelyabinsk davlat akademiyasi
Kulishov Vladimir Yasilevich, pedagogika fanlari doktori, professor, Davlat iqtisodiyot va texnologiya universiteti prorektori, Krivoy Rog, Ukraina
Lazarenko Irina Rudolfovna, pedagogika fanlari doktori, professor, Altay davlat pedagogika universiteti rektori, Rossiya
Filippova Oksana Gennadevna, pedagogika fanlari doktori, professor, Janubiy-ural davlat ijtimoiy-pedagogika universiteti, Rossiya
Xristo Kyuchukov, pedagogika fanlari doktori, Umumiy tilshunoslik va psixolingvistika professori, Berlin Erkin universiteti, Turkologiya instituti, Xalqaro psixolingvistika va Sotsiologiya jurnali asoschisi va muharriri, Germaniya
Kumskov Mixail Ivanovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor, M.V. Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti
Maksimov Sergey Dmitriyevich, akademik, psixologiya fanlari doktori, professor, Ukraina Milliy pedagogika fanlari akademiyasining akademigi
Padalka Oleg Semenovich, pedagogika fanlari doktori, professor, M.P. Dragomanova nomidagi pedagogika milliy universiteti, Ukraina
Hazretali Tursun, tarix fanlari doktori, professor, Xoja Ahmad Yassaviy nomidagi xalqaro qozoq-turk universiteti professori
Mamedova Irada, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent, Ozarbayjon Milliy akademiyasi Tarix instituti bo'lim boshlig'i
Timur Xo'jaog'li, tilshunos va adabiyotshunos olim, Michigan universiteti professori (AQSh)
Nurettin Hatunoglu Doç. Dr. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (Turkiya)
Mulodjanov Sayfullo Kuchakovich, tarix fanlari doktori, professor, Tojikiston milliy universiteti
Gushko Sergey Vladimirovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Davlat iqtisodiyot va texnologiya universiteti prorektori, Krivoy Rog, Ukraina

O'ZBEKISTON OLIMLARI

TARIX FANLARI

Inoyatov Sulaymon Inoyatovich, tarix fanlari doktori, professor, Buxoro davlat universiteti
Rajabov Qahramon Kenjayevich, tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Fanlar akademiyasi Tarix instituti yetakchi ilmiy xodimi
Rashidov Oybek Rasulovich, tarix fanlari doktori (DSc), Buxoro davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI

Madjidova Ra'no Urishevna, filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Sharipova Laylo Frunzeyevna, filologiya fanlari doktori (DSc), Buxoro davlat universiteti
Nigmatova Lolaxon Xamidovna, filologiya fanlari doktori (DSc), Buxoro davlat universiteti
Yusupova Hilola O'ktamovna, filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Buxoro muhandislik-texnologiya instituti
Ro'ziyeva Mohichehra Yoqubovna, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doyori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti

PEDAGOGIKA FANLARI

Tolipov O'tkir Qarshiyevich, pedagogika fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti.
Olimov Shrinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor, Buxoro davlat universiteti
Jo'rayev Husniddin Oltinboyevich, pedagogika fanlari doktori, dotsent, Buxoro davlat universiteti
Tilavova Matlab Muxammadovna, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, Buxoro davlat universiteti
Sohibov Akram Rustamovich, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, Qarshi davlat universiteti
Umarov Baxshullo Jo'rayevich, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, Buxoro davlat universiteti
Hasanova Gulnoz Qosimovna, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, Buxoro davlat universiteti
Inoyatov Abdullo Shodiyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dotsent, Buxoro davlat universiteti

PSIXOLOGIYA FANLARI

Umarov Baxriddin Mingbayevich, psixologiya fanlari doktori, professor, Toshkent davlat pedagogika universiteti
Bafayev Muxiddin Muxammadovich, psixologiya fanlari buyicha falsafa doktori (PhD), Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti

IQTISODIYOT FANLARI

Kurolov Kobuljon Kulmanovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti huzuridagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi direktori
Mamanazarov Abdusakim Bozorovich, iqtisodiyot fanlari fan nomzodi, dotsent, Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti Toshkent filiali

FALSAFA FANLARI

Namozov Bobir Bahriyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), Buxoro davlat universiteti

SIYOSIY FANLAR

Jumayev Rustam G'aniyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti

BIOLOGIYA FANLARI

Artikova Hafiza To'ymurodovna, biologiya fanlari doktori, dotsent, Buxoro davlat universiteti

ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

ЧЛЕНЫ ОБЩЕСТВЕННОГО СОВЕТА

- Джурраев Рисбой Хайдарович**, доктор педагогических наук, академик АНРУз
Шамсутдинов Рустамбек Темирович, профессор Андижанского государственного университета, заслуженный работник культуры Узбекистана, доктор исторических наук
Мажидов Ином Урушев, доктор технических наук, профессор, Национальный университет Узбекистана им. Мирзо Улугбека
Олимов Кахрамон Танзилевич, доктор педагогических наук, профессор, Ташкентский филиал Российского государственного педагогического университета имени А.И. Герцена
Таджиходжаев Зокирхужа Абдусатторович, доктор технических наук, профессор
Мусурмонова Ойнисо, доктор педагогических наук, профессор
Сафарова Рохат Гайбуллоевна, доктор педагогических наук, профессор, Узбекский научно-исследовательский институт педагогических наук имени Т. Н. Кори-Ниязи
Ибрагимов Холбой Ибрагимович, доктор педагогических наук, профессор, Узбекский государственный университет мировых языков

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ СОВЕТ ЗАРУБЕЖНЫЕ УЧЕНЫЕ

- Артамонова Екатерина Иосифовна**, доктор педагогических наук, профессор, Московского государственного педагогического университета. Президент Международной академии педагогических наук
Емельянова Ирина Евгеньевна, доктор педагогических наук, профессор, Южно-уральский государственный гуманитарно-педагогический университет, Россия
Кузьменко Галина Анатольевна, доктор педагогических наук, профессор, Московский государственный педагогический университет, Институт физической культуры, спорта и здоровья
Сафаралиев Бозор Сафаралиевич, доктор педагогических наук, профессор кафедры социально-культурной деятельности Челябинской государственной академии
Кулишов Владимир Васильевич, доктор педагогических наук, профессор, Государственный университет экономики и технологий, Кривой Рог, Украина
Лазаренко Ирина Рудольфовна, доктор педагогических наук, профессор, Ректор Алтайского государственного педагогического университета, Россия
Филиппова Оксана Геннадьевна, доктор педагогических наук, профессор, Южно-уральский государственный гуманитарно-педагогический университет, Россия
Христо Кочуков, доктор педагогических наук, профессор общего языкознания и психолингвистики. Свободный университет Берлина, Институт тюркологии. Редактор Международного журнала психолингвистики и социолингвистики, Германия
Кумсков Михаил Иванович, доктор физико-математических наук, профессор Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова
Максименко Сергей Дмитриевич, академик, доктор психологических наук, профессор, Академик Национальной академии педагогических наук Украины
Падалка Олег Семенович, доктор педагогических наук, профессор, Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова, Украина
Хазретали Турсун, доктор исторических наук, профессор Международного казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмада Яссави
Мамедова Ирада, PhD по историческим наукам, доцент, заведующий институтом истории Национальной Академии Азербайджана
Тимур Хужаугли, лингвист и литературовед. Профессор Мичиганского университета (США)
Nurgelin Naitopoglu, Assoc. доктор, университет Зонгулдак Бюлент Эджевит, факультет искусств и наук, исторический факультет (Турция)
Муллоджанов Сайфулло Кучакович, доктор исторических наук, профессор, Национальный университет Таджикистана
Гушко Сергей Владимирович, доктор экономических наук, профессор, проректор Государственного экономико-технологического университета, Кривой Рог, Украина

УЧЕНЫЕ УЗБЕКИСТАНА

- Иноятов Сулаймон Иноятович**, доктор исторических наук, профессор, Бухарский государственный университет
Риджабов Кахрамон Кенжаевич, доктор исторических наук, профессор, ведущий научный сотрудник Института истории Академии наук Узбекистана
Ойбек Расулович Рашидов, доктор исторических наук, Бухарский государственный университет
- Филология**
Маджидова Рапо Уришевна, доктор филологических наук, профессор, Узбекский государственный университет мировых языков
Шарипова Лайло Фрунзеевна, доктор филологических наук, Бухарский государственный университет
Низматова Лаилахан Хамидовна, доктор филологических наук, Бухарский государственный университет
Юсупова Хилола Уктамонова, кандидат филологических наук, доцент, Бухарский инженерно-технологический институт
Рузиева Мохидахра Якубовна, доктор философских наук, доцент, Бухарский государственный университет
- Педагогика**
Толипов Уткир Каршиевич, доктор педагогических наук, профессор, Ташкентский государственный педагогический университет имени Низами
Олимов Ширинбой Шарофович, доктор педагогических наук, профессор, Бухарский государственный университет
Джурраев Хусниддин Олтинбаевич, доктор педагогических наук, доцент, Бухарский государственный университет
Тилшова Матлаб Мухаммадовна, кандидат педагогических наук, доцент, Бухарский государственный университет
Дилова Наргиза Гайбуллоевна, PhD по педагогическим наукам, доцент, Бухарский государственный университет
Сохибов Акрам Рустамович, кандидат педагогических наук, доцент, Каршинский государственный университет
Умаров Бахиулло Джурраевич, кандидат педагогических наук, доцент, Бухарский государственный университет
Хасанова Гулноз Касимовна, кандидат педагогических наук, доцент, Бухарский государственный университет
Иноятов Абдулло Шодиевич, доктор философских наук (PhD) в области педагогических наук, доцент, Бухарский государственный университет
- Психология**
Умаров Бахриддин Мингбаевич, доктор психологических наук, профессор, Ташкентский государственный педагогический университет
Бафиев Мухиддин Мухаммадович, PhD по психологическим наукам, Ташкентский государственный педагогический университет имени Низами
- Экономика**
Куралов Кобулжон Кулманович, доктор экономических наук, профессор, Директор сетевого центра переподготовки и повышения квалификации педагогов Ташкентского государственного технического университета имени Ислама Каримова
Маманазаров Абдухаким Бозорович, кандидат экономических наук, доцент, Ташкентский филиал Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова
- Философия**
Намозов Бобир Багриевич, доктор философских наук, Бухарский государственный университет
- Политика**
Джумаев Рустам Ганиевич, доктор философии (PhD) по политическим наукам, доцент, Бухарский государственный университет
- Биология**
Артикова Хафиза Тоймуродовна, доктор биологических наук, доцент, Бухарский государственный университет

EDUCATION AND INNOVATIVE RESEARCH

MEMBERS OF THE PUBLIC COUNCIL

Djuraev Risboy Haydarovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan

Shamsutdinov Rustambek Temirovich, Professor of Andijan State University, Honored Worker of Culture of Uzbekistan, Doctor of Historical Sciences

Majidov Inom Urushevich, Doctor of Technical Sciences, Professor. National University of Uzbekistan.

Olimov Kahramon Tanzilovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. Tashkent branch of the Russian State Pedagogical University named after AI Gertsen

Tadjikhodjaev Zokirkhoja Abdusattorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor

Musurmonova Oyniso, doctor of pedagogical sciences, professor

Safarova Rohat Gaybulloevna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzbek Scientific Research Institute of Pedagogical Sciences named after TN Qori-Niyazi.

Ibragimov Kholboy Ibragimovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzbekistan University of World Languages

MEMBERS OF EDITORIAL COUNCIL

Artamonova Ekaterina Iosifovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, President of the Moscow State Pedagogical University, International Academy of Pedagogical Sciences

Emelyanova Irina Evgeneevna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, South Ural State Humanitarian Pedagogical University, Russia

Kuzmenko Galina Anatolevna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. Moscow State Pedagogical University, Institute of Physical Culture, Sports and Health

Safaraliev Bozor Safaralievich, doctor of pedagogical sciences, professor. Chelyabinsk State Academy

Kulishov Vladimir Vasilevich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. Vice-Rector of the State University of Economics and Technology, Krivoy Rog, Ukraine

Lazarenko Irina Rudolfovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. Rector of Altai State Pedagogical University, Russia

Filippova Oksana Gennadevna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. South Ural State Humanitarian Pedagogical University, Russia

Christo Kyuchukov, Doctor of Pedagogical Sciences. Professor of General Linguistics Psycholinguistics. Free University of Berlin, Institute of Turkology. Founder and editor of the International Journal of Psycholinguistics and Sociolinguistics, Germany

Kumskov Mikhail Ivanovich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor. M.V. Lomonosov Moscow State University

Maksimenko Sergey Dmitriyevich, academician, doctor of psychological sciences, professor. Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Padalka Oleg Semenovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical University named after M.P. Dragomanova, Ukraine

Hazretli Tursun, Doctor of Historical Sciences, Professor of the International Kazakh-Turkish University named after Khoja Ahmad Yassavi

Timur Khuzhaugli, linguist and literary critic. Professor at the University of Michigan (USA)

Nurettin Hatunoglu Assoc. Dr., Zonguldak Bulent Ecevit University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History (Turkey)

Mullojanov Sayullo Kuchakovich, Doctor of Historical Sciences, Professor. National University of Tajikistan

Gushko Sergey Vladimirovich, Doctor of Economics, Professor, Vice-Rector of the State University of Economics and Technology, Krivoy Rog, Ukraine

SCIENTISTS OF UZBEKISTAN

History

Inoyatov Sulaimon Inoyatovich, Doctor of Historical Sciences, Professor. Bukhara State University

Rajabov Kakhramon Kenjayevich, Doctor of Historical Sciences, Professor. Leading Researcher of the Institute of History of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rashidov Oybek Rasulovich, Doctor of Historical Sciences. Bukhara State University

Philology

Majidova Rano Urishevna, Doctor of Philology, Professor, Uzbek State University of World Languages

Sharipova Laylo Frunzeyevna, Professor, Doctor of Philology. Bukhara State University

Nigmatova Lolaxon Xamidovna, Doctor of Philology. Bukhara State University

Yusupova Khilola Oktamovna, candidate of philological sciences, associate professor. Bukhara Engineering and Technology Institute

Ruziyeva Mohichehra Yakubovna, Doctor of Philosophy, Associate Professor. Bukhara State University

Pedagogy

Tolipov Utkir Karshiyevich, Doctor of Pedagogy, Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami.

Olimov Shirinbov Sharofovich, doctor of pedagogical sciences, professor. Bukhara State University

Jurayev Khusniddin Oltinbayevich, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Tilova Matlab Muhammadovna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Dilova Nargiza Gaybullayevna, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Sohibov Akram Rustamovich, candidate of pedagogical sciences, associate professor. Karshi State University

Umarov Bakhshullo Djurayevich, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Khasanova Gulnoz Kasimovna, candidate of pedagogical sciences, associate professor. Bukhara State University

Inoyatov Abdullo Shodievich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Psychology

Umarov Bakhridin Mingbayevich, Doctor of Psychology, Professor. Tashkent State Pedagogical University

Bajafiev Muhiddin Mukhamadovich, PhD in Psychological Sciences. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Economy

Kurolov Kobuljon Kulmanovich, Doctor of Economics, Professor. Director of the network center for retraining and advanced training of teachers of the Tashkent State Technical University named after Islam Karimov

Mamanazarov Abdulkhakim Bozorovich, candidate of economic sciences, associate professor. Tashkent branch of Moscow State University. M.V. Lomonosov

Philosophy

Namozov Bobir Baxriyevich, Doctor of Philosophy. Bukhara State University

Politics

Djumayev Rustam Ganiyevich, Doctor of Philosophy (PhD) in Political Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

Biology

Artikova Khafiza Tuymurodovna, Doctor of Biological Sciences, Associate Professor. Bukhara State University

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARI UCHUN ELBEKNING YARATGAN DARSLIKLARI

Saparova Shahlo Ramazonovna

Buxoro Davlat universiteti Pedagogik ta'lim fakulteti

*Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası tayanch doktoranti,
TURON ZARMED Universiteti Pedagogik ta'lim va sport fakulteti
, Maktabgacha ta'lim va sport kafedrası o'qituvchisi*

ELBEK'S TEXTBOOKS FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Saparova Shahlo Ramazonovna

Faculty of Pedagogical Education of Bukhara State University

Basic doctoral student of the Department of Primary Education

Methodology,

*TURON ZARMED University Faculty of Pedagogical Education
and Sports*

Teacher of the department of preschool education and sports

УЧЕБНИКИ ЭЛЬБЕКА ДЛЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Сапарова Шахло Рамазоновна

Факультет педагогического образования Бухарского

*государственного университета базовый докторант кафедры
методики начального образования,*

*Университет ТУРОН ЗАРМЕД Факультет педагогического
образования и спорта Преподаватель кафедры дошкольного
воспитания и спорта*

Annotatsiya: Bu maqolada jadid adabiyotimizning serqirra vakili Elbek (Mashriq Yunusov) va uning boshlang'ich sinf uchun yaratgan darsliklari yoritilgan. Shuningdek, ona tili va bolalar adabiyotining shakllanishida Elbek ijodini o'rgangan va asarlarini to'plab, tabdil qilib, nashr ettirgan olim, pedagog va tilshunoslarning nomlari keltirib o'tilgan.

Annotation: This article describes Elbek (Mashriq Yunusov), a prominent representative of our jadid literature, and his textbooks for the primary class. Also, the names of scientists, pedagogues and linguists who studied Elbek's works and collected, translated and published his works in the formation of mother tongue and children's literature are mentioned.

Аннотация: В данной статье рассказывается об Эльбеке (Маширике Юнусове), ярком представителе в нашей литературы жадида, и его учебниках для начальных классов. Также упоминаются имена ученых, педагогов и языковедов, изучавших творчество Эльбека и собиравших, переводивших и издававших его труды в деле формирования родной и детской литературы.

Kalit soz'lar: *jadidlar, tadqiqotchilar, folklorshunos Amonov Ulug'murod to'plamlari, akademik Ortiqboy Abdullayev nutqi, "Til"she'ri, "Go'zal yozg'ichlar" o'qish kitobi, "Hunarsiz kishi o'linga yaqin" ertagi.*

Key words: *legends, researchers, collections of folklorist Amonov Ulug'murod, academician Ortiqboy Abdullayev's speech, poem "Til", reading book "Go'zal yozg'ichlar", tale "Hunarsiz kishi o'linga yaqin".*

Ключевые слова: *легенды, исследователи, сборники фольклориста Амонова Улугмурада, речь академика Ортикбоя Абдуллаева, поэма "Тил", хрестоматия "Гўзал ёзгичлар", сказка "Хунарсиз киши ўлимга якин".*

Kirish. XX asr boshlari o'zbek adabiyoti o'zining boy va sermazmun sahifalariga ega. Mahmudxo'ja Behbudiy, Sadridin Ayniy, Abdurauf Fitrat, Hamza Hakimzoda Niyoziy, Abdulhamid Cho'lpon singari iste'dodli shoir va yozuvchilar Yangi o'zbek adabiyotining tamal toshini qo'ydilar. Xalq og'zaki ijodi, jahon adabiyotining badiiy-estetik tajribalari asosida vujudga kelgan bu adabiyot paydo bo'lgan kundan boshlab xalqqa yetuk asarlar taqdim qila boshladi. Yuqorida nomlari zikr etilgan yozuvchi va shoirlar jahon adabiyotida mavjud roman, hikoya, qissa, drama. tragediya singari janrlarda o'zlarini sinab ko'rdilar. XX asrning 20-30-yillarida adabiyot maydoniga yangi-yangi ijodkorlar kirib keldilar. Oybek, Elbek, G'afur G'ulom kabilar shular jumlasidandir.

Fitratni o'ziga ustoz deb bilgan, Cho'lpon she'rlariga ergashib she'r yozgan shu davr ijodkorlaridan biri iste'dodli shoir va yozuvchi Elbek (Mashriq Yunusov)dir. U yangi o'zbek adabiyoti sahifalarini yoniq she'rlari, tarbiyaviy mazmun tashuvchi masallari, mahzun ruhdagi hikoyalari va bir necha dostonlari bilan boyitdi. Shuningdek, u til va adabiyoti o'qituvchisi, islohotchi pedagog sifatida ham alohida e'tirofqa sazovor.

Adib ijodini Nurmuhammad Qobulov, Ahmad Aliyev, Tohir Qahhor, Ulug'bek Dolimov, Ulug'murod Amonov, taniqli adabiyotshunoslar Salohiddin Mamajonov, Sherali Turdiyev, Rahmatilla Inog'omov, Tohir

Qahhor kabilar va bir necha yosh tadqiqotchilar tomonidan u yoki bu darajada o'rganilgan. Bular ichida Tohir Qahhorning "Elbek ijodining chet ellarda o'rganilishi" nomli maqolasi kengqamrovliligi bilan ajralib turadi.

Tarixshunos Haydarali Uzoqov Elbekning «Momaguldurak» to'plamini 1993-yilda, «Tanlangan asarlar»ni 1999-yilda chop ettirdi. Folklorshunos Ulug'murod Amonov ham «Armug'on yolqinlar» to'plamini 2017-yilda, «O'zbek folklorshunosligi xrestomatiyasi» to'plamini 2018-yilda nashr ettirdilar.

"Armug'on yolqinlar" to'plamida Elbekning 2 ta to'plami 1921-yildagi "Armug'on" va 1925-yilda nashr qilingan "Yolqinlar" to'plami arab yozuvidan amaldagi yozuvga tabdil qilinib tahlil qilingan.

Elbek Mashriq Yunusov 1898-yili Toshkent viloyati Bo'stonliq tumanining go'zal Xumson qishlog'ida kambag'al dehqon oilasida dunyoga kelgan. Biz ilmiy ekspeditsiya safarida Elbek ijodini o'rgangan xumsonlik professor akademik Ortiqboy Abdullayev, tovoqsoylik shoir Hamidulla Murodovlar bilan uchrashib Elbek haqida yana qimmatli ma'lumotlarga ega bo'ldik. Ortiqboy Abdullayevning quyidagi so'zlari qimmatlidir:

"Elbek qatag'on qurbonlarining katta vakillaridan biri, begunoh, hech qanday aybsiz qurbon qilinib, hayoti fojiali tarzda tamom bo'lgan shoir, folklorchi, pedagog olim va tilshunos sifatida o'zbek adabiyotida juda katta hissalar qo'shgan. U Cho'lpon, Fitrat, Abdulla Qodiriylarning qadr don do'sti, maslakdoshi sifatida bir vaqtda qamoqqa olinib, bir vaqtda tergov qiynoqlarini boshdan kechirgan. Bu jarayonda Abdulla Qodiriy otib tashlangan, Fitrat bilan Usmon Nosirni 12 yilga surgunga hukm qilinib, surgunda juda qiyinchiliklar bilan vafot etishgan. Lekin o'zbek adabiyotining rivojlanishida Elbekning munosib hissasi bor. Masalan Turkiyada Elbekni O'zbekistonning ikkinchi Cho'lponi sifatida ulug'lashadi. Katta shoir, mana shu Xumson qishlog'ida tug'ilib o'sgan, shu yerda ilgarigi ibtidoiy maktabda o'qigan va ta'lim olgan. Undan keyin qiyinchilik, muhtojliklar tufayli Toshkentga ketib, juda qiyinchiliklar bilan odamlar eshigida xizmatlar qilgan. Non topish og'ir bo'lgan zamonda Elbeklar Xumsondagi eng qashshoq odamlardan bo'lgan, yeri ham bo'lmagan, bog'i ham.

Shu va boshqa qiyinchiliklar bilan amallab jadidlar maktabiga kirib ta'lim olgan, bular haqida Naim Karimovning maqolasida batafsil yozilgan.

Keyinchalik, 1921-yillardan boshlab Elbek pedagogika bilim yurtlarida rahbar lavozimlardan biri sifatida ishlab O'zbekistonda maktab maoriflarining rivojlanishi uchun katta hissa qo'shgan. Uning

“Sovg’a” degan bolalar uchun, boshlang’ich sinf o’quvchilari uchun tuzgan darsligi o’n yillab, o’n martalab qayta-qayta nashr qilingan. Mashhur yozuvchimiz Pirimqul Qodirov “men maktabga borganimda birinchi o’qigan kitobim Elbekning “Sovg’a” kitobi, u odam g’oyaviy ustozlarimdan biri”, -deb menga bir necha marta aytib, juda xursand bo’lib yurardi”.

Ortiqboy Abdullayev, “O’zbekistonda xizmat ko’rsatgan madaniyat xodimi”, Filologiya fanlari nomzodi hamda O’zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a’zosi, Elbekning nomidagi maktab va bog’ uchun chin yurakdan kurashgan insondir.

Mashriq Yunusov Elbek bo’lib tanilishida Fitrat va u rahbarlik qilgan Chig’atoy gurungi tashkiloti muhim rol o’ynagan. Elbekning “Imlo masalasi”, “Yozuv yo’llari”, “Go’zal yozg’ichlar” kabi boshlang’ich sinflarning til va adabiyotni o’qitish metodikasiga oid darslik va o’quv qo’llanmalari hamda “Til” she’ri Chig’atoy gurungi dasturi asosida yozilgan edi.

Mungli qushim, sayrab-sayrab kel, anglat -
Kimlar erur turk tilini sotg’uvchi?
Bulbul kabi sayrab turg’on bu tilni
Uyalmayin bu o’lkadan otg’uvchi?!

Mungli qushim, ularni qo’y, sen sayra,
Turk tilining dong’in chiqar ko’klarga!
Qo’y ularni, ular yo’ldan ozsinlar,
El ichinda bo’sh-bo’g’ozlik sotsunlar.

Elbek mazkur she’ri bilan birgina o’zbek tilining qadriyatlarini emas, balki butun turkiy xalqlarning nufuzini qadrlamoqda ularning xususan ona tilimizning o’zga til, hokim tilning soyasida qolayotganidan ranjimoqda. Bu she’r Fitratning “Til” she’riga ergashib yozilgan va Elbek qatag’oniga sabab bo’lgan asarlaridan biri hisoblanadi.

Elbek boshlang’ich sinf zamonaviy ona tili va o’qish darsliklarining ilk muallifi bo’lib, 1920-yilda uning “Imlo masalasi” nomli asari bosmadan chiqdi. Boshlang’ich maktablar uchun yaratilgan bu qo’llanmada Elbek boshqa tillardan so’z olishda ona tilining o’ziga xos xususiyatlarini e’tiborga olishni, so’z olishning chegarasi bo’lishi kerakligini ta’kidlaydi. Unda muallif tilshunos-pedagoglar e’tiborini quyidagi muhim masalalarga qaratadi: “Endi biz qo’rqmaylik. Mumkin bo’lganicha, turkiycha yozganimiz kabi, yot so’zlarni-da, chog’li o’laroq o’z negizimiz ostiga olib boraylik. Biz bu to’g’ridagi

siylamaslikni (hurmatsezlikni), boshqalarni qo'yay, arablarning o'zlaridan o'rgangandik. Ular o'z tillarida bo'lmagan harflarni o'z harflari bilan yozganlari kabi ("g" o'rnida "j", "ch" yerida "s", general – jeneral, chin – sin kabi). Bu yo'l allaqancha yot so'zlar arab kiyimi, arab qolibida yoziladurgan bo'lib, o'z o'g'itlarini (shakllarini) yo'qotdilar: "geografiya" yerida "jug'rofiya" yozilgani kabi".

Darhaqiqat, bu tilshunoslik ilmining juda muhim qonuniyati edi: har qanday millat "yot so'zlar" (boshqa tillardan kirgan so'zlar)ni olgan vaqtda o'z artikulyatsiyasi (talaffuz qoidasi)ga moslashtiradi. Sho'rolar davrida tilshunoslikning mazkur qonuniyati, ayniqsa, rus so'zlarini qabul qilishda qo'pol ravishda buzilgan edi: majburiy ravishda o'zbek talaffuziga xos bo'lmagan "ц", "ь" kabi harf belgilari ham kiritilgan edi. Elbek shu ma'noda, boshqa tillardan so'z olishda ona tilining o'ziga xos xususiyatlarini hamda tilshunoslikning umumiy qonuniyatlarini e'tibordan soqit qilmaslik kerakligini alohida ta'kidlaydi: "Shubhasiz, biz boshqa tillardan so'z olamiz va bunga qarshi bo'lish tilning tarixidan xabarsizlik bo'lar edi. Ammo so'z olishning chegarasi bo'lishi kerak va shu bilan birga, o'z tilining xususiyatini, uning o'sishi, rivojlanish yo'llarini ham ko'zda qattiq tutish kerak".

E'tibor bering: bu talabi bilan Elbek rus shovinistlarining til sohasidagi siyosati (kirill imlosiga o'tishdan ancha oldin) ildiziga bolta urgan edi. Bu davr mutafakkirlari mustamlakachi siyosatdonlarning lotin yozuvini o'rganib ulgurmasdanoq xalqimizni kirill imlosiga o'tkazish rejasidan bexabar edilar.

Elbekning ushbu "Imlo masalasi" asari yangi imlo qoidalarini ishlab chiqishda va ona tilidan maktablar uchun darslik va o'quv qo'llanmalari yaratishda o'z davrida nazariy asos vazifasini bajardi. Shuni ham alohida ta'kidlash kerakki, hozirda ham yangi yozuv tizimiga o'tishimizda, yangi imlo qoidalarini ishlab chiqishda bu asarning ahamiyati beqiyos. Elbek yangi imloning mukammal hamda xato va kamchiliklardan xoli bo'lishini istab, tanqidchilarni, tilshunoslarni munozarada faol ishtirok etishga da'vat etdi: "Belgildirkim, dunyoda bo'lg'on har bir ishning yaxshigina negiz olib, bir yo'sin ostig'a kiruvi uchun ko'b tanqidchilar tomonidan tanqid etiluvi yoxud bir necha tuzatuvchilar tomonidan yaxshi tekshirilib, maydong'a otiluvi kerak bo'latur. Busiz maydong'a otilg'an bir ishning, albatta, kamchilik yerlarining bo'lishi mumkindur. Shuning uchun boshqa kimsalarning tomonidan ko'riluvchi va tanqid etilib, uning buzuq yerlarini tuzatib beriluvi o'rinlidir. Yolg'izgina ko'rib, uning ishlovchisiga "barakalla" desa yoxud jimjitgina qolib ketmoq kelishmaydur. Bu choqda ishlovchining ishig'a ko'mak beruv emas, unga zararni istagangina bo'latur".

Elbek 1923-yili “Boshlang‘ich maktabda ona tili” o‘quv-uslubiy qo‘llanmasini yaratdi. Aytish mumkinki, asar ona tili va adabiyot o‘qitish metodikasi bo‘yicha birinchi uslubiy qo‘llanmadir. Asarda muallif metodika ilmining amaliy masalalari bilan bir qatorda, o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqini o‘stirish masalasiga pedagogika va metodika ilmining birlamchi va o‘ta mas‘uliyatli vazifasi sifatida qaraganligining guvohi bo‘lamiz: “Ulug‘ bir vazifa – bolag‘a tuzuk tarbiya berish uchun uni go‘zal adabiyot bilan tanishtirish ham bolani tushunib, uqub o‘qishg‘a o‘rgatish kerakdur”, deb yozadi Elbek.

Asar muallifi Mashriq Yunusov maktablarda ona tili va adabiyotini o‘qitish masalasiga ustozlari kabi millatning hayot va mamoti masalasi sifatida qaradi: “Bir elning maktabin tirgizaturg‘on narsa u elning ona tilisidir. Tili bo‘lak el turi bo‘lak maktab izlaydur. Bir elning maktabi o‘sha elning negiziga qurulg‘on bo‘lmog‘i tegishdur. Chindan u shunday bo‘ladur. Biroq bir elning tarixida turli sabablar bilan el maktabi bir davrlarda onasidan ayrilib yetim bo‘lib qolishi mumkindur. Shunday davr biz – o‘zbeklar maktabi(ning) boshidan-da kechdi, to‘g‘risi, endi kechib turibdur”.

Ayniqsa, mustamlaka zanjirlari yanada tarang tortilayotgan, milliy til va milliy ma‘naviyatga, millatning buyuk mutafakkirlari asarlariga nigilistik, bepisandlik avjiga chiqqan 1920–1930-yillarda bunday so‘zlarni aytish katta jasorat edi. 1922-yilda Elbek Fotih Sayfiy bilan hamkorlikda boshlang‘ich maktablar uchun “O‘zbekcha o‘qish kitobi” darsligini yaratdi. Unda Elbekning o‘zbek mumtoz adabiyotining daho ijodkorlari haqida o‘quvchilarbop maqolalari qatorida “Navoiy” maqolasi ham berilgan. Unda muallif o‘tmish madaniy merosga bepisandlik ustuvor bo‘lib turgan bir paytda Alisher Navoiyning xalqimiz, jahon ma‘naviyati taraqqiyotiga qo‘shgan buyuk hissasini o‘quvchilarga to‘la yetib boradigan uslubda izohlab bergan.

1921-yilda ona tili grammatikasiga oid darslik “Yozuv yo‘llari. Birinchi bo‘lak. Boshlang‘ich maktablarning 2,3,4-bo‘lim o‘qug‘uvchilari uchun saboqlik” nomi bilan nashrdan chiqdi. Bu o‘zbek tili grammatikasi va o‘zbek tilidan darslik yaratishdagi dastlabki qadam edi. (Muhammadamin Faxriddinov. Turkcha qoida. 1913)

“Yozuv yo‘llari” darsligi bugungi kundagi savod o‘rgatishda qo‘llanadigan darsliklarimiz bilan mushtarak bo‘lib unda 11 saboq, 10ta qoida, 10ta topshiriq, misollar, so‘rog‘lar hamda 5ta eskartishlar keltirilgan.

Elbek «Go‘zal yozg‘ichlar» to‘plamini 1925-yilda nashr ettirib, uning muqovasiga “Boshlang‘ich maktablarning 4nchi bo‘limlari uchun tuzilgan o‘qish kitobidir” deb yozilgan. Unda o‘quvchining

yoshi, bilim darajasini, dunyoqarashini hisobga olgan. Cho'lponning "Oydin kechalarda" hikoyasi bu to'plamda ikkinchi bor nashr etilgan va Elbek tomonidan ba'zi so'zlarga o'zgartirishlar kiritilgan. Masalan "hamma" o'rnida "barcha", "qalbini" so'zlari o'rnida "yuragini" kabi.

"Go'zal yozg'ichlar" darsligining 1925-yil nashr qilingan arab yozuvidagi shakli Elbekning quyidagi so'zlari bilan boshlangan:

"Go'zal yozg'ichlar" otli bu asarning bosilib maydong'a chiqq'aniga hali ko'p vaqt o'tmadi yolg'iz ikki oy vaqt o'tdi. Ikkigina oy orasida, olti ming nusxa bosilg'on bir kitobning tarqab tugalishi, chindanda sevinarliq bir ish!

Biz bu kitobning ko'p tarqalishin ko'rar ekan, elimizning kitobga bergan ahamiyat va e'tiborlarini ko'z oldig'a keltirib sevinmasdan o'ta olmadiq. Chindanda sevinarliq bir ish.

Bu kungi, elimizda boshlang'on ilmga ko'ngil qo'yish va qiziqish kelgusida bir kitobning ikkinchi bosilishin emas, balki o'nlab va elliklab bosilishig'a yo'l ochadi.

Bu yog'dan biz juda quvong'an va tinchig'anmiz".

Elbek "Go'zal yozg'ichlar" o'qish kitobida Cho'lpon, Fitrat, Abdulla Avloniy va boshqalarning sara asarlaridan namunalar keltirgan. Shuningdek, o'zining "Qo'zg'al", "Kuchsizlar dunyosi", "Alanga", "Ko'klam chog'ida yaproqlar", "Erk qizig'a", "Ot ila odam", "Mozor", hamda turmush o'rtog'i Muborak Yunusovning "Tuyg'unoy" nomli asarlari berilgan.

Ayniqsa kitobdagi Abdulla Avloniyning "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" hikoyasi oradan 1 asr o'tib 2020-yil nashr etilgan A.Shojalilov, S.Matchonov va boshqalar boshchiligidagi 4-sinf o'qish kitobida "Hunarsiz kishi o'limga yaqin" ertagi, 2-sinf ona tili va o'qish savodxonligi darsligida "Hunarning foydasi" rivoyati nomi bilan berilgan hamda «Hunarmand shahzoda» o'zbek multifilmi ishlangan.

Afsuski, keyinroq mazkur darslikka kiritilgan deyarli hamma ijodkorlar, shu jumladan, tuzuvchisi Elbek ham ma'shum qatag'on qurboni bo'ldilar.

Xulosa. Bolalar ruhiyatini nozik his qilgan shoir, pedagog Elbek o'zbek bolalar adabiyotining shakllanishi va rivojlanishiga ulkan hissa qo'shdi, o'nlab bolalarbop she'rlar, masallar to'plamlari, xalq og'zaki ijodi yo'llarida dostonlar yaratdi. Yirik adabiyotshunos, tilshunos olim, yozuvchi va pedagog Ashurali Zohiriy juda to'g'ri ta'kidlanganidek: Shoir Elbek xalq mulki, og'zaki adabiyotini xalqdan olish va xalqqa qaytadan yetkazishda el tilining tushunarli ta'sirlaridan ko'p foydalangan, el bolalar adabiyotida masalchilikni yaratgan katta san'atkordur.

Atoqli pedagog, shoir, yozuvchi va folklorshunos olim Mashriq Yunusov-Elbek ijodining avj pallasiga ko'trarilayotgan bir davrda-1937-yilning 13-avgustida dahshatli qatag'on mashinasi uni ham o'z komiga tortdi. Elbek 1942-yilda sobiq sho'ro davlatining eng chekka va eng sovuq o'lkasi-Magadannning Kolimo jazo lagerlaridan birida o'pka shamollashi kasaliga uchrab hayot bilan vidolashdi.

Shoir o'zi yashagan talato'p zamonda bir narsani orzu qilgan edi:

Yozganim she'rlar kelajakdagi
Haqiqiy she'rimga yo'l ochsa edi,
She'rim quyosh kabi porlab yurtimga
Kuchli nurlarini bir sochsa edi.

Bugun uning istaklari ro'yobga chiqmoqda. "She'r uchun kuygan", "yurak she'rini dili bilan tuygan" millatsevar, erksevar shoirning bolalar uchun yozgan she'rlari quyosh kabi yurtiga, vataniga nur sochmoqda.

Istiqlol, mustaqillik uning ruhi pokini, o'lmas asarlarini ona xalqiga qaytardi, u tug'ilib o'sgan Bo'stonliq tumanining markazi G'azalkentda "Elbek bog'i" majmuasi tashkil etildi, uning muhtasham haykali qad ko'tardi. Shoirning "Armug'on" masallar to'plami e'lon qilindi, eng sara asarlarini o'z ichiga olgan "Tanlangan asarlar"i ijodkorning 100 yilligi munosabati bilan 1999-yilda nashr etildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. U.S.Amonov, Sh.R.Saparova. The mother tongue textbook of the primary school in Elbek's interpretation. ACADEMICIA. An International Multidisciplinary Research Journal. Vol.11, Issue 6, June 2021. Impact factor:SJIF 2021=7,492. p-403. <https://saarj.com>

2. Xudoyberdiyev J. "Tahrirchi Cho'lponmi yoki Elbek?" Milliy tiklanish. 1996.12-mart.

3. Amonov U.S. "Elbek. Armug'on yolqinlar". Toshkent. "Turon zamin ziyo" 2017. 55 bet.

4. Amonov Ulugmurod Sultonovich. "Noviye grani tvorcheskogo naslediya Elbeka". "Til va adabiyot ta'limi" jurnali. 2020-yil. 4-son. 62-63-betlar.

5. H.Uzoqov. "Istiqlol yo'lida uzilgan navo". Kitobda : Elbek . Momaguldirak. Toshkent: "Cho'lpon", 1993-yil, 132-140-b. Yana: H.Uzoqov. Erk yo'lida erksiz ketgan fidoiy. Kitobda: Elbek Tanlangan asarlar. Toshkent: "Sharq", 1999 -yil, 2-20-betlar.

6. Shahlo SAPAROVA. "The classification of Elbek poems in 5 directions". "Pedagogik mahorat" jurnali. 2021-yil, dekabr. 175-177-betlar.ped_mahorat@umail.uz

7. Sh.R.Saparova. “Ham ijodkor, ham murabbiy”. “Tafakkur va talqin” Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman to‘plami. Buxoro-2021. 1593-1597-betlar.

8. Amonov U. S. O‘qish darslarida maqol janridan foydalanish usullari va ahamiyati: DOI: 10.53885/edinres. 2021.53. 34.124 US

9. SAPAROVA SH.R. “Elbekning boshlang‘ich sinf darsliklarini yaratishdagi xizmatlari (ona tili va o‘qish darsliklariga oid materiallari asosida) BuxDU. 5A111701–Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang‘ich ta’lim) mutaxassisligi bo‘yicha magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya(Ilmiy rahbar:f.f.f.d.(PhD), dotsent, Amonov U.S.) Buxoro – 2022.

10. U.S.Amonov, Sh.R.Saparova. “FILOLOG OLIM, MUALLIM, BOLALAR SHOIRI ELBEK” Boshlang‘ich va maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini oshirish muammolari: innovatsiya, raqamli texnologiyalar va xalqaro tajribalar» xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari. 2022-yil 13-14-may. 363-bet. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6568979>